

**Informatiegids**  
**Tweedegraads lerarenopleidingen**  
Flexibel Onderwijs Bachelor deeltijd

2020-2021

# Inhoud

<b>1</b>	<b>Welkom bij de lerarenopleiding flexibel onderwijs</b>	<b>3</b>
<b>2</b>	<b>Flexibel onderwijs: meer maatwerk</b>	<b>4</b>
<b>3</b>	<b>Leeruitkomsten en leerwegonafhankelijke toetsing</b>	<b>6</b>
<b>4</b>	<b>Validering bij de TLO</b>	<b>12</b>
<b>5</b>	<b>Persoonlijke leerroute vastgelegd in leerarrangement en onderwijsovereenkomst</b>	<b>17</b>
<b>6</b>	<b>Bijlagen</b>	<b>18</b>

# 1 Welkom bij de lerarenopleiding flexibel onderwijs

In dit document wordt toegelicht hoe het flexibel studeren aan de tweedegraads deeltijdse lerarenopleidingen (TLO) van NHL Stenden Hogeschool is ingericht.

Kenmerkend aan flexibel studeren is dat studiepunten aan prestaties (zogenaamde leeruitkomsten) worden toegekend, en dat het onderwijs leerwegaafhankelijk is vormgegeven. Hierdoor kan het onderwijs beter afgestemd op de kenmerken en behoeften van studenten en is er meer ruimte dan voorheen om elders verworven bekwaamheden in te zetten om aan te tonen dat een leeruitkomst beheerst wordt. Het inzetten van eerder verworven bekwaamheden om leeruitkomsten aan te tonen wordt valideren genoemd.

Ook kenmerkend voor flexibel studeren is dat studenten een persoonlijke leerroute volgen. De leerroute die gevolgd wordt is onder andere afhankelijk van de voorkennis van studenten, de tijd die een student aan de opleiding kan besteden, de werkplek van studenten en de voorkeur van studenten. Elke student heeft een eigen studietoestel en de afspraken over de persoonlijke leerroute worden vastgelegd in een zogenaamd persoonlijke leerarrangement dat deel uitmaakt van de onderwijsovereenkomst.

In deze gids vind je dan ook informatie over de uitgangspunten van flexibel studeren, de persoonlijke leerroute, leeruitkomsten, toetsen en valideren en de procedures waarmee je eerder verworven bekwaamheden kunt inzetten om leeruitkomsten te valideren

Bij de aanvang van de studie ontvang je meer informatie, waaronder informatie over praktische zaken. De startpagina [start.nhlstenden.com](http://start.nhlstenden.com) is hiervoor ook een belangrijk startpunt.

## Veel succes met je opleiding!

### Namens de collega's van alle tweedegraadslerarenopleidingen,

Willem Eikelenboom (directeur Academie VO&MBO)

Lysbeth Bakker (teamleider Engels)

Karen de Boer (teamleider biologie, natuurkunde en scheikunde)

Marijke de Jager (teamleider Frans-Duits)

Simon Rozendal (teamleider wiskunde en Nederlands-Frysk)

Ilja van der Velde (teamleider aardrijkskunde, economie en maatschappijleer, waarnemend teamleider geschiedenis)

Hendrik de Vries (teamleider gezondheidszorg & welzijn en omgangskunde)

*(N.B. Hoewel deze informatie met de grootste zorgvuldigheid is samengesteld, kunnen aan dit document kunnen geen rechten ontleend worden.)*

## 2 Flexibel onderwijs: meer maatwerk

Alle 16 tweedegraads lerarenopleidingen van NHL Stenden Hogeschool nemen deel aan het *Experiment Flexibilisering*<sup>1</sup> van het ministerie OCW en vallen daarmee onder een speciale wettelijke regeling die het mogelijk maakt om meer maatwerk te leveren voor deeltijdstudenten.

**Wat is dan anders binnen flexibel onderwijs ten opzichte van regulier onderwijs?  
Het landelijke kader legt vast dat:**

**studiepunten aan prestaties en niet aan studielast gekoppeld worden.**

Waar gewoonlijk een studiepoint (European Credit) tegelijkertijd voor een geleverde prestatie én 28 uur studiebelasting staat, geldt binnen flexibel onderwijs dat ec's alleen aan het aantonen van leeruitkomsten worden verbonden, in grotere gehelen (modules). Daarmee wordt versnelling mogelijk gemaakt. (N.B. Voor studenten die gebruik maken van een lerarenbeurs, is een speciale afspraak gemaakt met DUO: via de Examencommissie kunnen ook behaalde leeruitkomsten van nog niet afgeronde modules meegerekend worden.<sup>2</sup>)

**leeruitkomsten en leerwegaafhankelijke toetsing de basis van de opleiding vormen.**

Waar gewoonlijk onderwijsprogramma's gericht zijn op aanbod en vervolgens toetsen wat er in dat aanbod geleerd is, zijn flexibele opleidingen gericht op leeruitkomsten, waarbij het niet uitmaakt hoe en waar en wanneer de getoonde bekwaamheden geleerd zijn. Dit geeft niet alleen ruimte voor het erkennen van eerder en elders verworven bekwaamheden (validering), maar ook voor het inzetten van eigen leeractiviteiten voor de opleiding, bijvoorbeeld door de eigen werkplek te benutten of bepaalde kennis in zelfstudie te verwerven. De toetsing is dus niet afhankelijk van de gevolgde leerroute.

Flexibilisering van de deeltijd heeft tot doel om opleidingen meer te richten op wensen en mogelijkheden van de (werkende) student en mogelijkheden van leren in de praktijk op de werkplek. Meer gepersonaliseerd onderwijs dus:

---

<sup>1</sup> Zie <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/hoger-onderwijs/experimenten-om-deeltijd-onderwijs-flexibeler-te-maken/pilots-flexibilisering>

<sup>2</sup> De procedure voor het aantonen van 15 behaalde studiepunten in een studiejaar in het kader van de lerarenbeurs is als volgt:

- De student benadert de Examencommissie door gebruik te maken van het algemene verzoek-/klachtformulier op de intranetpagina van de Examencommissie TLO.
- De examencommissie vraagt een tussentijdse cijferuitdraai van ProgRESS.net aan via Team Studievoortgang Blauw.
- Hierop worden niet alleen de EC's voor afgeronde modules zichtbaar, maar ook de punten voor behaalde toetseenheden binnen een nog niet afgeronde module. Deze worden door ProgRESS berekend op basis van de weging van de betrokken toetseenheden in het leerplanschema. Dus in een 30 EC module met bijvoorbeeld 5 toetseenheden, elk met een weging van 20%, krijgt elke toetseenheid een berekende studielast van 6 EC's.
- In het kader van de lerarenbeurs worden valideringen niet meegeteld in het aantal behaalde studiepunten.
- De examencommissie bereidt een brief aan DUO voor met de tussentijdse cijferuitdraai als bijlage.
- Deze wordt naar de student gemaaild, die hem dan doorstuurt naar DUO.

*“Flexibilisering van het onderwijs kan ervoor zorgen dat het onderwijs toegankelijker en aantrekkelijker wordt en beter is afgestemd op de kenmerken en behoeften van studenten. Dit kan bijvoorbeeld door beter aan te sluiten op het beginniveau qua kennis en kunde van de student, diens werksituatie en de voorkeuren voor de wijze van leren en studeren.”<sup>3</sup>*

De tweedegraads deeltijd lerarenopleidingen van NHL Stenden werken vanaf september 2017 met leeruitkomsten, leerwegaafhankelijke toetsing en validering. Vanuit de lerarenopleidingen gezien is deelname aan de Pilot Flexibilisering ook interessant vanwege het ervaring opdoen met vormen van gepersonaliseerd leren, zoals dat in het hele onderwijswerkveld in toenemende mate speelt. Zo kunnen de lerarenopleidingen en alle leraren-in-opleiding zelf ervaren wat dat vraagt.

De ontwikkeling van flexibel onderwijs is een proces van co-creatie, d.w.z. een proces van gezamenlijk construeren en verder ontwikkelen op grond van ervaringen en feedback van studenten, docenten en werkveld. Met een actieve en onderzoekende houding van alle betrokkenen en in voortdurende dialoog met elkaar krijgen de flexibele lerarenopleidingen vorm.

Hoewel de term ‘experiment’ soms andere associaties kan oproepen, worden de opleidingen in deze nieuwe vorm streng gevolgd door NVAO, inspectie en ministerie, zodat de kwaliteit van het diploma gegarandeerd blijft. De ervaringen met flexibel onderwijs binnen het landelijke Experiment Flexibilisering zijn inmiddels zo positief, dat op grond daarvan nu een wetswijziging voor 2022 wordt voorbereid, waarin het werken met leeruitkomsten en leerwegaafhankelijke toetsing voor alle opleidingen in het hoger onderwijs mogelijk wordt.

**De tweedegraads lerarenopleidingen van NHL Stenden zijn in het voorjaar van 2020 geaccrediteerd en hebben de visitatie van de flexibele deeltijdopleidingen met glans doorstaan.**

**Wij zijn er trots op om onze deeltijdstudenten deze goede flexibele manier van studeren te kunnen bieden!**

---

<sup>3</sup> Zie p.5 van de handreiking op <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/richtlijnen/2016/11/25/handreiking-pilots-flexibilisering-hoger-onderwijs>

### 3 Leeruitkomsten en leerwegonafhankelijke toetsing

De tweedegraads lerarenopleidingen werken met leeruitkomsten, waarbij de leerweg om te komen tot de leeruitkomst niet vastligt.

Binnen de tweedegraads lerarenopleidingen wordt de volgende definitie van leeruitkomsten gehanteerd, afkomstig uit de Europese Tuning Guide to Formulating Degree Programme Profiles:

***‘Een leeruitkomst is een meetbaar resultaat van een leerervaring die ons in staat stelt om vast te stellen in welke mate of op welk niveau of volgens welke standaard een competentie gerealiseerd is.’***

Het gaat bij een leeruitkomst om de meetbare resultaten van het leren en dus niet om het onderwijs dat gevolgd wordt. Een leeruitkomst aantonen betekent dat je laat zien de gevraagde kennis, kunde, attitude en handelingsrepertoire te beheersen op het vastgestelde niveau, binnen de aangegeven context(en) en met de gewenste inhoud. Het is dan ook nodig om leeruitkomsten goed te bespreken en te interpreteren.

Leeruitkomsten binnen de flexibele deeltijd zijn leerwegonafhankelijk: de beoordeling (via validering of toetsing) staat los van het leerproces van de deeltijdstudent en dus in principe los van het programma-aanbod. Een deeltijdstudent kan een leeruitkomst aantonen, terwijl het leren van wat in die leeruitkomst gevraagd wordt al eerder en/of elders plaatsgevonden heeft.

De opleiding van 240 ec's is verdeeld in 8 modules van 30 ec's. Het woord 'module' slaat bij de flexibele lerarenopleidingen nadrukkelijk niet op een programma of semester van 30 ec's, maar op een bundeling van samenhangende leeruitkomsten.

De leeruitkomsten zijn bij de lerarenopleidingen ingedeeld op grond van beheersingsniveau, bekwaamheidseisen en kennisbases en afstudeerrichting:

### 3.1 Beheersingsniveau

De TLO onderscheiden 3 beheersingsniveaus:

**Propedeuseniveau** geeft aan dat de student:

- het beschreven propedeuseniveau van vakkennis en –vaardigheden heeft en de opleiding aankan
  - oriënterende praktijkervaring heeft opgedaan in zowel vmbo- en mbo- als havo/vwo-contexten, d.m.v. observeren, instructies en (deel)lessen geven en de docentrollen uitproberen en daarop reflecteren
  - een beeld heeft van het volledige werkveld van een tweedegraads leraar
  - een gemotiveerde keuze maakt voor de opleiding en het beroep
- Enkele typerende woorden voor dit niveau zijn: oriënteren, observeren, ontdekken, doen, overzicht krijgen, motivatie tonen, reflecteren, enthousiasmeren, beroepsbeeld onder woorden brengen, basis vakkennis en -vaardigheden verwerven.

**Hoofdphaseniveau** geeft aan dat de student:

- de vakkennisbasis voor de tweedegraads vakdocent beheerst op het niveau van kennis en inzicht en deels toepassing, o.a. aangetoond in de verplichte landelijke kennis-toets
  - de generieke kennisbasis beheerst op het niveau van kennis en inzicht, en deels toepassing in een aantal praktijkcontexten, zowel algemeen vormend als beroepsgericht onderwijs, d.w.z. bewust en adequaat pedagogisch-didactisch kan handelen in de beroepspraktijk, onderbouwd door middel van literatuur
  - (vak)didactisch bekwaam is in het ontwerpen van onderwijs en ervaring heeft met het uitvoeren van lessen voor het volledige tweedegraads gebied
  - zijn eigen ontwikkeling als docent kan sturen en daar keuzes in maakt, zoals de afstudeerrichting
- Enkele typerende woorden voor dit niveau zijn: beheersen, verdiepen van kennis en inzicht, begeleid en onbegeleid praktijkervaring opdoen, brede praktijkcontext exploreren, experimenteren, reflecteren op eigen pedagogische en didactisch handelen, sturen van eigen ontwikkeling.

**Afstudeerfaseniveau** geeft aan dat de student:

- in de dagelijkse praktijk van de afstudeerrichting goed functioneert als leraar in zijn vakgebied: d.w.z. dat hij adequaat handelt in alle docentrollen en zijn keuzes kan onderbouwen vanuit onderzoek, literatuur en praktijk
  - zichzelf blijft ontwikkelen als professional met een eigen professionele visie op het beroep
  - goed samenwerkt met collega's en andere bij de school betrokken partijen
  - systematisch aan verbetering van zijn eigen onderwijs werkt
  - bijdraagt aan de school als organisatie en het onderwijs als sector
- Dit eindniveau van de bachelor is gericht op het aantonen van alle bekwaamheden op het landelijk vastgelegde niveau 'startbekwaamheid voor tweedegraads leraar'. Enkele typerende woorden voor dit niveau zijn: systematisch handelen, dagelijks handelen binnen specifieke praktijkcontext, toepassen, onderzoeken, ontwerpen, onderbouwen, ontwikkelen professionele identiteit.

## 3.2 Bekwaamheidseisen en kennisbasis

De landelijke bekwaamheidseisen voor leraar vo en docent beroepsonderwijs, zoals vastgelegd in de wet<sup>4</sup>, stelt drie bekwaamheden centraal<sup>5</sup>: vakinhoudelijke bekwaamheid, vakdidactische bekwaamheid en pedagogische bekwaamheid zoals die altijd gezamenlijk nodig zijn voor het werk in de dagelijkse praktijk, door het jaar heen en in de werkcontext van de organisatie. Onder deze bekwaamheidsdomeinen ligt de brede professionele basis.

Binnen het tweedegraads gebied is er voor de verschillende vakken een landelijke kennisbasis opgesteld. Die vakkennisbasis wordt ook landelijk getoetst. Daarnaast is er een landelijke kennisbasis vastgelegd voor het generieke (algemeen onderwijskundige) deel van de tweedegraads lerarenopleidingen. Dit deel wordt niet landelijk apart getoetst, maar ligt onder de leeruitkomsten. Het geeft veel zicht op de inhoud en reikwijdte van de studie om de generieke en de vakspecifieke kennisbasis te bekijken.<sup>6</sup>

De ordening van de modules binnen de lerarenopleidingen weerspiegelt de domeinen van de landelijke bekwaamheidseisen.

## 3.3 Afstudeerrichtingen

De bacheloropleiding tot leraar tweedegraads kent landelijk twee afstudeerrichtingen: algemeen vormend onderwijs en beroepsonderwijs. De afstudeerrichting beroepsonderwijs is in samenspraak met het werkveld verdeeld in een meer op het vmbo gerichte variant en een meer op het mbo gerichte variant, waardoor nu gekozen kan worden voor de afstudeerrichting **AVO, BO-MBO en BO-vmbo**. De leeruitkomsten van de afstudeermodules worden aangetoond binnen de context van de gekozen afstudeerrichting. Voor deeltijders die werkzaam zijn in het onderwijs ligt het voor de hand dat zij hun eigen werkplek gebruiken als bepalend voor hun afstudeerrichting. Het is mogelijk om een andere afstudeerrichting te kiezen, maar dan moet de werkplek daarop worden aangepast. Deeltijders die nog geen werkplek in het onderwijs hebben kunnen een stageplek zoeken binnen de voorkeursafstudeerrichting.

---

<sup>4</sup> Zie <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/werken-in-het-onderwijs/bekwaamheidseisen-leraren>

<sup>5</sup> Zie <https://wij-leren.nl/bekwaamheidseisen-leraar-voortgezet-onderwijs.php>

<sup>6</sup> Zie <https://www.10voordeleraar.nl/>



### 3.4 De modules van de TLO in beeld

**2 afstudeermodules met een keuze uit de afstudeerrichting avo, bo-vmbo of bo-mbo:**

toepassing in dagelijkse praktijkcontext van de gekozen afstudeerrichting

**4 hoofdfasemodules gericht op het volledige tweedegraads werkveld:**

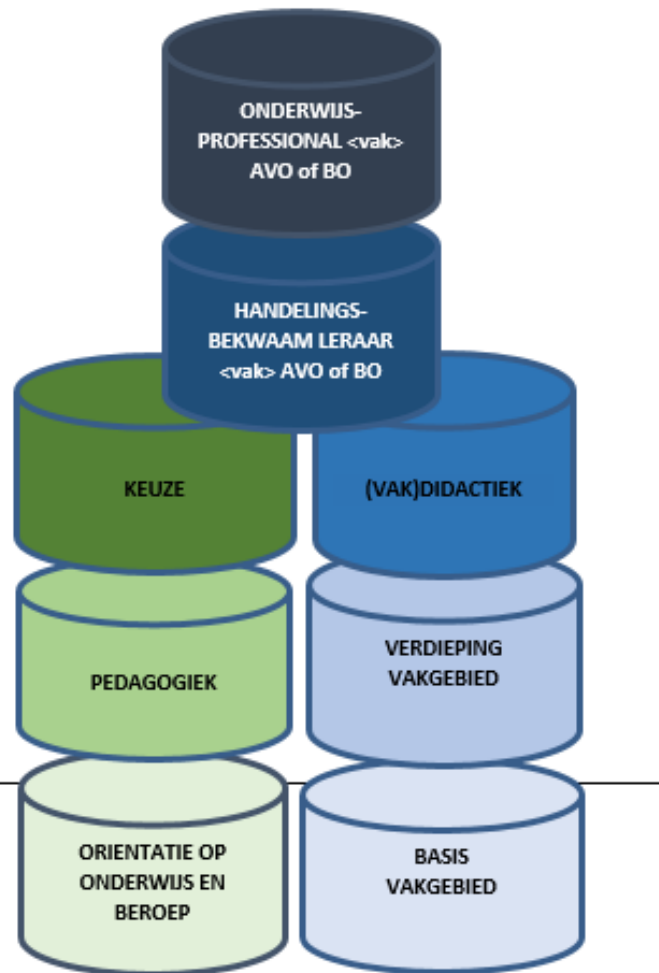
verwerving beroepscompetenties voor brede bevoegdheidsgebied binnen gekozen vak en een eigen keuzemodule (verdiepend/ verbredend, bijvoorbeeld minor)

#### POSTPROPEDEUSE

#### PROPEDEUSE

**2 propedeusemodules**

oriëntatie op en basis van vak en beroep



## 3.5 Leeruitkomsten

De leeruitkomsten van de modules Oriëntatie op onderwijs en beroep (OOB) en Pedagogiek, Handelingsbekwaam leraar avo/bo en Onderwijsprofessional avo/bo, en deels ook Vakdidactiek zijn gelijk voor alle 16 tweedegraads lerarenopleidingen.

De leeruitkomsten van de modules basis vak, verdieping vak en vakdidactiek worden op opleidingsniveau vormgegeven.

N.B. Leeruitkomsten kunnen op grond van doorontwikkeling aangescherpt worden. Wie begonnen is aan een module, kan volgens de regels van NHL Stenden bij een wezenlijke verandering in een leeruitkomst of toetsing het volgende studiejaar de module of leeruitkomst nog in de 'oude vorm' afmaken. Daarna is de nieuwe vorm leidend.

In een bijlage van deze gids zijn voor alle tweedegraads lerarenopleidingen flexibel onderwijs de leeruitkomsten per module opgenomen.

## 3.6 Leerwegonafhankelijke toetsing

Een belangrijk uitgangspunt om te komen tot flexibel onderwijs is het ontkoppelen van onderwijsprogramma's en toetsing. In het 'traditionele' onderwijssysteem waarmee iedereen vertrouwd is, bestaat een opleiding uit een onderwijsprogramma dat in principe voor iedere student gelijk is en op het aanbod aansluitende toetsing. In de flexibele deeltijd is de toetsing onafhankelijk van het gevolgde onderwijs. Door leeruitkomsten op een leerwegonafhankelijke manier te beschrijven en te beoordelen wordt het mogelijk om een diversiteit aan leerwegen te realiseren en tegelijkertijd te waarborgen dat studenten voldoen aan dezelfde eisen qua inhoud en niveau.

Elke leeruitkomst wordt getoetst in maximaal 2 toetsen. Binnen de flexibele deeltijdopleidingen zijn vele vormen van toetsing mogelijk, gerangschikt onder drie hoofdcategorieën: tentamen, opdracht en assessment.

### 3.6.1 Toetsvormen

- **Tentamen:** hieronder vallen allerlei vormen van toetsing (schriftelijk, mondeling, luister-toets, casustoets, digitale toets etc.), waarin kennis op het niveau van kennen, begrijpen en soms ook toepassen en analyseren beoordeeld wordt. De inhoud van tentamens wordt door de opleiding (of landelijk) vastgesteld.
- **Opdracht:** dit is een verzamelnaam voor allerlei soorten opdrachten zoals beroepsproducten, projecten, verslagen, presentaties etc. Ook een peerreview, individueel gesprek of groepsgesprek/interview kan hieronder vallen. Vaak betreft de toetsvorm 'opdracht' een dossier of map (soms ook portfolio genoemd) waarin een aantal van dergelijke producten is verzameld. Het gaat bij opdrachten vaak om het beoordelen van toepassingen van specifieke kennis en vaardigheden, zo mogelijk in de beroepspraktijk.
- **Assessment:** hier gaat het om een meer holistische beoordeling van bekwaamheid door tenminste twee examinatoren. Meestal bestaat een assessment uit aangeleverd bewijsmateriaal in de vorm van een portfolio, aangevuld met een gesprek met de assessor(en) of een bespreking met medestudenten en assessor(en) (peerassessment). Onderdeel kan ook een performance zijn waarbij kennis en vaardigheden en attitude in een kritische beroepssituatie gedemonstreerd worden.

### 3.6.2 Portfolio

Een student wordt aangeraden om vanaf het begin van de opleiding materialen te verzamelen waaruit zijn expertise blijkt en waaruit voor opdrachten of assessments geschikte 'bewijsstukken' gehaald kunnen worden. De ordening van de modules binnen de lerarenopleidingen weerspiegelt de domeinen van de landelijke bekwaamheidseisen, zodat een ordening van materiaal in 'vakinhoudelijke bekwaamheid', 'pedagogische bekwaamheid' en 'vakdidactische bekwaamheid' en de daaronder liggende 'brede professionele basis' erg voor de hand ligt.

Het bewijsmateriaal in een beoordelingsportfolio of dossier kan allerhande vormen hebben: beroepsproducten, beeldmateriaal van beroepssituaties, evaluaties, feedback van anderen etc. Het is altijd nodig om aan te geven wat een bewijsstuk precies aantoont. Immers, een en hetzelfde bewijsstuk (bijvoorbeeld de beschrijving van een schoolproject) kan gebruikt worden om verschillende bekwaamheden aan te tonen (bijvoorbeeld vakdidactische bekwaamheid, of samenwerken met collega's).

Binnen validering kunnen ook relevante getuigschriften en bijbehorende cijferlijsten als bewijsmateriaal dienen. Bij maatwerkvalidering is alleen een korte toelichting nodig bij welk vak/onderdeel de voor de leeruitkomst relevante kennis en inzicht is opgedaan.

## 4 Validering bij de TLO

Wie in deeltijd gaat studeren, wil graag vooraf de verwachte studieduur en de tijdsbesteding per week weten. Uiteraard zijn allerlei persoonlijke factoren hierop van invloed en dat maakt het lastig eenduidige uitspraken te doen. Jij, als aankomend student, kan op grond van de informatie van een bijgewoonde oriëntatiebijeenkomst of -gesprek en de bijlagen bij dit document al wel een voorlopige inschatting maken van wat je nog te leren hebt op inhoudelijk gebied of in de context van de beroepspraktijk.

Binnen de flexibele deeltijd is het mogelijk om relevante (werk)ervaring in het onderwijs mee te nemen in het aantonen van leeruitkomsten, evenals alle kennis en kunde die al door vorige opleidingen of op andere manieren verworven is. Het gaat hierbij om het valideren van resultaten van leren binnen en buiten de opleiding. Validering maakt het mogelijk dat studenten met onderwijservaring of kennis van het vakgebied (veel) sneller door de studie kunnen gaan.

Er zijn verschillende momenten en vormen van validering. Bepalend daarbij is de vraag of het over complete modules, complete leeruitkomsten, of delen van leeruitkomsten gaat. De drie vormen zijn:

- **Standaardvalidering,**
- **Maatwerkvalidering en**
- **Examinering in de loop van de opleiding**

### 4.1 Standaardvalidering van hele modules op basis van getuigschriften

Bij standaardvalidering gaat het om getuigschriften van erkende Nederlandse opleidingen die opgenomen zijn in het Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs (CROHO)<sup>7</sup>. Standaardvalidering kan direct bij aanvang van de studie verleend worden, maar ook op een later moment

Drie van de acht modules zijn per definitie uitgesloten van standaardvalidering. Dat zijn de hoofdfasemodule Vakdidactiek en de afstudeermodules Handelingsbekwaam leraar <vak> avo/bo en Onderwijsprofessional leraar <vak> avo/bo. De reden is dat deze modules door de inhoud van hun leeruitkomsten uniek zijn voor het getuigschrift (met eigen CROHO-nummer) van de betreffende opleiding tot bevoegd tweedegraads docent in dat specifieke vak.

Het bovenstaande betekent nadrukkelijk niet dat reeds aanwezige kennis en ervaring voor wat betreft afzonderlijke leeruitkomsten binnen bepaalde modules niet gehonoreerd kan worden. Hetzelfde geldt voor in het buitenland behaalde getuigschriften die bij voorkeur door NUFFIC<sup>8</sup> gewaardeerd zijn. Het betekent wel dat de validering van afzonderlijke leeruitkomsten en buitenlandse getuigschriften per definitie onder 'maatwerkvalidering' valt. Maatwerkvalidering kan net als standaardvalidering leiden tot studieduurverkortung.

---

<sup>7</sup> <https://apps.duo.nl/MCROHO/pages/zoeken.jsf>

<sup>8</sup> <https://www.nuffic.nl/en/subjects/your-foreign-diploma-in-the-netherlands/>

### 4.1.1 Aanvragen van standaardvalideringen

De Examencommissie heeft voor een groot aantal getuigschriften vastgesteld welke module(s) ze afdoende aantonen. [Een overzicht kan je vinden in bijlage 6.1.](#)

Meteen bij wettelijke aanvang van je inschrijving (per 1 september of 1 februari) kunnen standaardvalideringen aangevraagd worden bij de examencommissie van de tweede-graads lerarenopleidingen. Meer informatie is te vinden op intranet / academie VO&MBO / examencommissie Academie VO&MBO.

## 4.2 Maatwerkvalidering van leeruitkomsten

Maatwerkvalidering betreft het erkennen van reeds aanwezige kennis en kunde op het niveau van specifieke leeruitkomsten binnen een module. Hierbij gaat het om het aantonen van een of meer leeruitkomsten op basis van een Nederlands of buitenlands getuigschrift (formeel leren) en/of kennis en kunde opgedaan door deelname aan cursussen, trainingen e.d. (non-formeel leren) en/of relevante werkervaring of andere activiteiten (informeel leren). Het maakt bij maatwerkvalidering dus niet uit waar en hoe het leren heeft plaatsgevonden, maar het gaat erom dat de leeruitkomst(en) waarvoor maatwerkvalidering wordt aangevraagd aantoonbaar en minimaal op HBO-niveau zijn gerealiseerd.

Leeruitkomsten uit de afstudeermodules Handelingsbekwaam leraar <vak> avo/bo en Onderwijsprofessional leraar <vak> avo/bo zijn per definitie uitgesloten van maatwerkvalidering. Mogelijk kan bewijs van eerder/elders verworven kennis en/of ervaring ingebracht worden als onderdeel van de gangbare beoordeling van het aantonen van een leeruitkomst uit deze modules (examinering in de loop van de opleiding).

Studiecoaches kunnen al bij aanvang van de studie met jou verkennen welke mogelijkheden voor maatwerkvalidering er zijn, of voor specifiek inhoudelijk advies t.a.v. een bepaalde module of leeruitkomst doorverwijzen naar de modulebeheerder(s) of vakdocenten die betrokken zijn bij de betreffende module.

### **Valideringsportfolio**

Waar bij standaardvalidering volstaan kan worden met een digitale aanvraag aangevuld met gewaarmerkte kopieën van getuigschriften of gecertificeerde uitdraaien uit het DUO diplomaregister, is bij maatwerkvalidering een valideringsportfolio nodig: er zal immers altijd een toelichting bij moeten waarom je meent met het geleverde bewijsmateriaal aan de leeruitkomst(en) te voldoen.

Bewijsstukken in een maatwerkvalideringsportfolio kunnen zeer divers van aard zijn: het kunnen getuigschriften zijn, beroepsproducten, videocompilaties, verslagen van functioneringsgesprekken, feedback van anderen uit werk- of leeromgeving, scholingscertificaten, presentaties, rapportages, etc. In een overzicht van de bewijsstukken geef je bij elk bewijsstuk in een alinea de relevante feitelijke gegevens in trefwoorden aan (wie, wat, waar, wanneer en hoe). De kern van het valideringsportfolio is een zelfevaluatie waarin je aangeeft in hoeverre jij met elk bewijsstuk (welk deel van) de leeruitkomst denkt aan te tonen.

### **VRAAK-criteria**

Voor bewijsmateriaal *anders dan getuigschriften* gelden de voorwaardelijke eisen dat de bewijsstukken gevarieerd, relevant, authentiek, actueel en van de gevraagde kwaliteit/kwantiteit zijn. Afgekort de VRAAK-criteria:

#### **Variatie van het bewijsmateriaal:**

Zijn de bewijsstukken afkomstig uit voldoende gevarieerde contexten? Dekken de bewijsstukken samen de volledige 'scope' of reikwijdte van de leeruitkomst? Als er bijvoorbeeld van een bekwaamheid gevraagd wordt om die in het volledige tweedegraadsgebied te demonstreren, dan zijn bewijsstukken nodig uit contexten van algemeen vormend onderwijs (onderbouw HAVO en VWO) en beroepsonderwijs (VMBO en MBO).

#### **Relevantie van het geleverde bewijsmateriaal:**

Is het materiaal inhoudelijk relevant voor de betreffende leeruitkomst(en)? Laten de bewijsstukken zien dat er sprake is van een beheersingsniveau zoals in de leeruitkomsten is geformuleerd? Is de context waarop het geleverde materiaal betrekking heeft relevant? Vaak zal een beroepscontext voldoende complex moeten zijn om de gewenste leeruitkomsten te kunnen demonstreren en een inhoudelijke context zal minimaal op HBO-niveau moeten zijn.

#### **Authenticiteit van het bewijsmateriaal:**

Centraal staat hier de vraag of en in welke mate het materiaal dat is aangedragen daadwerkelijk door de student is geproduceerd of betrekking heeft op een eigen taak/beroepsuitoefening. Als het materiaal in samenwerking met anderen is geproduceerd, wat was dan de rol van de student hierin? Als de authenticiteit niet vanuit het materiaal vast te stellen is, zal in elk geval een gesprek nodig zijn. Bij getuigschriften en certificaten wordt altijd een gewaarmerkte kopie of een gecertificeerde uitdraai uit het DUO diplomaregister gevraagd. Bewijs van werkervaring dient te zijn ondertekend door een leidinggevende en afgedrukt op papier met daarop het logo van de organisatie waar de werkervaring is opgedaan.

#### **Actualiteit van het bewijsmateriaal:**

Laat het materiaal zien dat de student de kennis en vaardigheden die in de leeruitkomst genoemd worden nog steeds beheerst? Als iemand bijvoorbeeld jaren geleden een diploma heeft behaald, is er dan in de tussentijd sprake geweest van relevante beroepsbeoefening en/of aanvullende scholing? Vraagt een leeruitkomst om zeer actuele kennis en vaardigheden? Dat zal per leeruitkomst kunnen verschillen en is aan de opleiding om te beslissen.

#### **Kwaliteit van het bewijsmateriaal:**

Laat het bewijsmateriaal zien hoe intensief of langdurig de (werk)ervaring is? Het maakt bijvoorbeeld uit of een student twee of twintig jaar lang iets heeft gedaan, met een of met vele doelgroepen heeft gewerkt etc. Wordt aangetoond dat de verworven competenties worden beheerst op hbo-niveau?

## **4.2.1 Aanvraag maatwerkvalidering**

De aanvraag voor maatwerkvalidering van leeruitkomsten loopt via de modulebeheerders van de module waar de leeruitkomsten onder vallen. Een advies over het wel of

niet verlenen van validering wordt uitgebracht door de betrokken examinatoren, vaak tijdens een valideringsbijeenkomst aangezien voor de borging van het oordeel het meeroogenprincipe wordt gehanteerd. Gezamenlijk bekijken zij het ingebrachte bewijsmateriaal aan de hand van de betreffende leeruitkomst(en) en de VRAAK-criteria. Zij beslissen of het nodig is om nog een gesprek over het bewijsmateriaal te voeren, of om een actuele performance te geven als het om vaardigheden gaat.

Vervolgens stuurt de modulebeheerder de aanvraag, het valideringsportfolio en de bevindingen van de betrokken examinatoren door naar de Examencommissie. Dit doet hij bij zowel een positief als een negatief valideringsadvies. De Examencommissie controleert steekproefsgewijs of er volgens de afgesproken procedure is gewerkt en of het valideringsdossier compleet is. Vervolgens neemt zij een besluit. Dit besluit wordt met de student gecommuniceerd en bij een positief besluit draagt de Examencommissie er zorg voor dat de validering geregistreerd wordt door de studievoortgangsadministratie. Alle aanvragen en daarbij horende besluiten worden door de Examencommissie gearchiiveerd.

### 4.3 Examinering in de loop van de opleiding

Reeds aanwezige kennis en ervaring kan ook ingezet worden binnen de reguliere beoordeling van leeruitkomsten, als het inbrengen van eigen bewijsmateriaal i.p.v. het uitvoeren van opdrachten van de opleiding. Deze vorm zonder officiële aanvraag en route via de Examencommissie kan op elk gewenst moment in de opleiding. Voordeel is ook dat je in de loop van de opleiding meer zicht krijgt op de leeruitkomsten en wat daar aan inhoud, beheersingsniveau en scope onder verstaan wordt. Je kan zelf jouw eigen alternatieve bewijsstuk leggen langs de rubric of een ander beoordelingsmodel dat bij die specifieke leeruitkomst gebruikt wordt, of sparren met studiecoach of vakdocenten. Toetsen als de LKT (landelijke kennistoets) en daaraan gekoppelde taaltoetsen voor leraren MVT zijn echter verplicht en kunnen nooit door ander bewijsmateriaal vervangen worden.

#### 4.3.1 Aanvragen examinering in de loop van de opleiding

De ingebrachte eigen bewijsstukken worden samen met de rest van de opdracht(en) of het portfolio beoordeeld. De examinerator vult volgens de standaardregistratieprocedure het resultaat in het studentinformatiesysteem (Progress) in.

### 4.4 Op een rijtje:

#### Standaardvalidering:

- Hele module
- Op grond van in tabellen aangewezen getuigschriften
- Digitale aanvraag
- Gewaarmerkte kopieën van getuigschriften of gecertificeerde uitdraaien uit het DUO diplomaregister als bewijsstukken
- Naar de Examencommissie

#### Maatwerkvalidering:

- Hele leeruitkomst of alle leeruitkomsten van een module
- Op grond van bewijsstukken
- Aanvraag met voorblad en valideringsportfolio

- Via de modulebeheerder naar de Examencommissie

#### **Inbreng eigen bewijsmateriaal bij examinering in de loop van de opleiding:**

- Hele leeruitkomst of deel van een leeruitkomst
- In overleg met studietoestel en vakdocent of modulebeheerder
- Inleveren van eigen bewijsstukken bij de toetsing

## **4.5 Soms is valideren niet nodig**

Validering van propedeusemodules, of leeruitkomsten uit propedeusemodules, is niet nodig als je al in bezit bent van een propedeuse van een opleiding met eenzelfde CROHO-nummer of van een opleiding met een gedeelde propedeuse.

Heb je:

- Elders een propedeuse hebt behaald van een opleiding met eenzelfde CROHO-nummer, of
- Bij NHL Stenden (of voorheen NHL Hogeschool) een propedeuse hebt behaald van een opleiding waarvan de propedeuse gedeeld wordt met je huidige opleiding?

Dan kun je een hoofdfaseverklaring aanvragen bij de Examencommissie. Hierdoor wordt vrijstelling verleend voor de gehele propedeuse. Propedeusemodules, of leeruitkomsten uit propedeusemodules, hoeven dan niet te worden gevalideerd.



# 5 Persoonlijke leerroute vastgelegd in leerarrangement en onderwijsovereenkomst

Elke student bij de flexibele deeltijd van de lerarenopleidingen heeft een **persoonlijke leerroute**.

Hoe dat er precies uit komt te zien, is van veel factoren afhankelijk, waaronder bijvoorbeeld:

- valideringsmogelijkheden
- mogelijkheden om werk en opleiding te combineren
- persoonlijke omstandigheden waaronder beschikbare studietijd
- studievermogen
- individuele wensen
- de beschikbaarheid van onderwijs- en begeleidingsaanbod
- het beschikbare toetsaanbod

Flexibel studeren is niet gelijk aan maatwerk; opleidingen organiseren het onderwijs-, begeleidings- en toetsaanbod zodanig dat zoveel mogelijk flexibiliteit aangeboden kan worden, maar zijn gebonden aan onderwijs-economische kaders. Niet alles is dus mogelijk: de beschikbaarheid van docenten en materialen, digitale systemen van de hogeschool, roostering en andere organisatorische kanten leggen hun beperkingen op.

Flexibel onderwijs is ook niet gelijk aan afstandsonderwijs. Niet alle studieonderdelen hebben een 'online-alternatief', al heeft de covid-19-pandemie wel voor een uitbreiding van aanbod van afstandsleren gezorgd. De invulling van de flexibiliteit hangt mede af van het aantal studenten dat die opleiding volgt en de aard van het vak, en wordt door de verschillende opleidingen op verschillende wijze ingevuld.

## 5.1.1 Leerarrangement

Elke deeltijdstudent stelt jaarlijks (of halfjaarlijks) in samenspraak met zijn studiecoach een eigen leerarrangement vast. In het leerarrangement wordt afgesproken op welke wijze de student gaat werken aan welke leeruitkomsten of modules. Het betreft afspraken rond leeractiviteiten, begeleiding en toetsing, bijgesteld of aangevuld worden. Dit leerarrangement heeft de status van een planning en er is altijd de mogelijkheid om het leerarrangement bij te stellen of aan te vullen.

Leeractiviteiten zijn gericht op de leeruitkomsten (of delen daarvan) die nog aangetoond moeten worden: het maakt dus veel uit of er al leeruitkomsten of zelfs hele modules gevalideerd kunnen worden. Leeractiviteiten kunnen betrekking hebben op het volgen van aanbod, het ondernemen van leeractiviteiten op de eigen werkplek of een stageplek, zelfstudie of het volgen van online webinars e.d.

Voor studenten die (nog) geen werkplek in het onderwijswerkveld hebben, bestaat er de mogelijkheid om via het Praktijkbureau van de TLO leeractiviteiten op een stageschool te organiseren. Op de site van het Praktijkbureau is ook te vinden hoe het werkplekleren in de flexibele deeltijd er uit kan zien.

## 6 Bijlagen

### 6.1 Standaardvalideringstabellen TLO 2020-2021

Standaardvalideringen kunnen aangevraagd worden bij de examencommissie van de tweedegraads lerarenopleidingen. Meer informatie is te vinden op intranet / academie VO&MBO / examencommissie Academie VO&MBO.

De standaardvalideringstabellen TLO voor het studiejaar 2020-2021 zijn gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

1. Een standaardvalidering is gebaseerd op een getuigschrift en is vergelijkbaar met een vrijstelling zoals in de Wet op het Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek (WHW) bedoeld. Het verlenen van vrijstellingen valt onder de taken en bevoegdheden van de Examencommissie<sup>9</sup>.
2. Standaardvalidering vindt alleen plaats voor gehele modules en op basis van officiële getuigschriften van erkende Nederlandse opleidingen die opgenomen zijn in het Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs (CROHO)<sup>10</sup>.
3. De ouderdom van getuigschriften op basis waarvan vrijstelling wordt verleend doet over het algemeen niet ter zake. Dit is in lijn met artikel 7.10, lid 4 van de WHW.  
N.B. 1: Op dit uitgangspunt geldt een uitzondering voor het valideren op basis van een PDG-getuigschrift. Alleen getuigschriften voortkomend uit trajecten gebaseerd op het 'Landelijk Raamwerk Pedagogisch Didactisch Getuigschrift (PDG)' dat in september 2014 is ingegaan, komen voor standaardvalidering in aanmerking. Een ouder PDG of PDD kan, gecombineerd met werkervaring, wel voor maatwerkvalidering ingezet worden.  
N.B. 2: Een tweede uitzondering wordt gevormd voor de standaardvalidering die door een specifieke opleiding is aangewezen voor *Basis vakgebied* en *Verdieping vakgebied*: hier kan in sommige gevallen de ouderdom van het getuigschrift wel een rol spelen.  
N.B. 3: Voor de module *Pedagogiek* geldt dat juist op pedagogisch gebied recent veel ontwikkelingen zijn geweest of nog gaande zijn, met name rond burgerschap en de pluri-forme samenleving. Daarom geldt dat studenten die deze module in zijn geheel via standaardvalidering laten aftekenen, nog wel met hun studiecoach dienen te bepalen hoe zij in hun leerovereenkomst het verwerven van actuele kennis en ervaring t.a.v. het pedagogisch domein in het vo of mbo kunnen opnemen zodat vaardigheid op pedagogisch gebied aangetoond kan worden in de module '*handelingsbekwaam leraar <vak> binnen avo of bo*'.
4. De modules *Vakdidactiek*, *Handelingsbekwaam leraar <vak> avo of bo* en *Onderwijsprofessional <vak> avo of bo* komen nooit voor standaardvalidering in aanmerking, omdat daarmee in feite gezegd zou worden dat de betreffende student al voor of tijdens zijn studie voldoet aan de bekwaamheidseisen van de bevoegdheid waarvoor gestudeerd wordt.

---


<sup>9</sup> Artikel 7.12b Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek.

<sup>10</sup> <https://apps.duo.nl/MCROHO/pages/zoeken.jsf>

5. Validering van de module *Keuze* is in veel gevallen mogelijk, maar daarbij wordt wel het voorbehoud gemaakt dat het getuigschrift op basis waarvan validering plaatsvindt minimaal op hbo-propedeuseniveau is en geen overlap heeft met de overige modules van de opleiding, maar gezien kan worden als verbreding en/of verdieping daarop.
6. De opleidingen geven aan welke getuigschriften in aanmerking komen voor standaardvalidering van hun modules *Basis vakgebied leraar XX* en *Verdieping vakgebied leraar XX*, inclusief eventuele eisen aan de ouderdom van het getuigschrift.
7. De leerwegaafhankelijke toets 'landelijke kennisbasistoets' (LKT), geplaatst onder de module *Verdieping vakgebied* óf de module *Vakdidactiek*, kan nooit gevalideerd worden. Hetzelfde geldt voor de onder de LKT vallende landelijke taaltoetsen voor de lerarenopleidingen Duits, Engels en Frans.

### 6.1.1 Standaardvalideringstabel algemeen TLO 2020-2021

Standaardvalidering voor de situatie die gemarkeerd zijn met een V en die van toepassing zijn op de betreffende aanvrager vindt uitsluitend plaats op basis van getuigschriften van erkende Nederlandse opleidingen die opgenomen zijn in het Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs (CROHO).

Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in (vak)								
Module:	oriëntatie op onderwijs en beroep	basis vakgebied leraar xx	verdieping vakgebied leraar xx	pedagogiek	keuze	vakdidactiek	Handelingsbekwaam leraar <vak> avo/bo	Onderwijsprofessional leraar <vak> avo/bo
Getuigschrift:								
Propedeuse Tweedegraads Lerarenopleiding	V				(V)			
Propedeuse ITESS	V				(V)			
Bachelor Tweedegraads Lerarenopleiding (niet)	V			V	V			
Bachelor STOAS	V				(V)			
Master Eerstegraads Lerarenopleiding	V			V	V			
Propedeuse Lerarenopleiding Basisonderwijs	V				V			
Propedeuse ITEPS	V				V			
Bachelor / Master Lerarenopleiding Basisonderwijs	V			V	V			
Bachelor ITEPS	V			V	V			
Educatieve minor behaald aan een Nederlandse site	V							
Bachelor / Master Onderwijskunde	V			V	V			
Bachelor / Master Pedagogische wetenschappen	V			V	V			
Master Special Educational Needs (SEN)	V			V	V			
Getuigschrift PDG* (aangevraagd na sept. 2014)	V				V			
Bachelor / Master aangewezen vakinhoudelijke opleidingen		V			V			
Bachelor / Master aangewezen vakinhoudelijke komende opleidingen		V	V*		V			
Propedeuse / Bachelor / Master van een niet hierboven genoemde HBO/WO-opleiding					V			
Geaccordeerd door de examencommissie TLO op 8-6-2020  drs. M.P. Almekinder zitter								

N.B. 1: Getuigschriften die niet genoemd worden, kunnen niet standaard gevalideerd worden, maar wel meegenomen worden in de route voor maatwerkvalidering, net als non-formeel en informeel leren.

N.B. 2: Keuze (V) - Indien een student met een propedeuse (en in het geval van STOAS een bachelor) van een specifieke lerarenopleiding zich inschrijft voor dezelfde lerarenopleiding wordt de module keuze niet gevalideerd omdat deze dan geen verbreding of verdieping inhoudt.

N.B. 3: PDG\* = oudere getuigschriften PDG kunnen wel ingezet worden voor maatwerkvalidering.

N.B. 4: V\* = Bij de meeste opleidingen maakt de landelijk verplichte toets van de vakkennisbasis van de betreffende opleiding en de landelijk afgesproken taaltoetsen voor de opleidingen Duits, Engels en Frans deel uit van de module vakverdieping. Deze Landelijke kennistoetsen (LKT) en de eventueel bijbehorende taaltoetsen worden niet gevalideerd.

N.B. 5: Bij het samenstellen van de leerovereenkomst kijken studiecoach en student wel nog naar de leeruitkomsten van de standaard gevalideerde modules, om ervoor te zorgen eventueel benodigde actualisering van kennis en praktijkervaring en het toepassen van kennis in de onderwijspraktijk ondervangen wordt in leeractiviteiten voor andere modules.

N.B. 6: Indien een student elders een propedeuse heeft behaald van een opleiding met eenzelfde CROHO-nummer, of bij NHL Stenden (of voorheen NHL Hogeschool) een propedeuse heeft behaald van een opleiding waarvan de propedeuse gedeeld wordt met de huidige opleiding, kan deze student een hoofdfaseverklaring aanvragen bij de Examencommissie. Hierdoor wordt vrijstelling verleend voor de gehele propedeuse. Propedeusemodules hoeven dan niet te worden gevalideerd.

N.B. 7: Indien een student bij NHL Stenden (of voorheen NHL Hogeschool) een propedeuse heeft behaald van een opleiding met eenzelfde CROHO-nummer, is het aanvragen van een hoofdfaseverklaring niet nodig. Bij inschrijving wordt deze student automatisch in de hoofdfase van zijn opleiding geplaatst. Ook in deze situatie hoeven propedeusemodules niet gevalideerd te worden.

## 6.1.2 Standaardvalideringen opleidingsspecifiek TLO 2020-2021

Voor alle lerarenopleidingen geldt dat de leerwegaafhankelijke toets 'landelijke kennisbasis-toets' (LKT) niet gevalideerd kan worden. Hetzelfde geldt voor de bij de LKT horende internationale taaltoetsen waar de opleidingen Duits, Engels en Frans in het kader van de landelijke afspraak aan deelnemen.

Getuigschriften van andere opleidingen dan hieronder genoemd zijn kunnen gebruikt worden bij maatwerkvalidering. Neem hiervoor contact op met je studiecoach en overleg met de modulebeheerders van de betreffende module.

		Standaardvalidering is mogelijk op grond van het Bachelor getuigschrift:
Leraar Aardrijkskunde	MB	<ul style="list-style-type: none"> <li>• WO B Sociale geografie en planologie (croho 56838)</li> <li>• WO B Aardwetenschappen (croho 56986)</li> <li>• WO B Aarde en economie (croho 50668)</li> </ul>
	MV <sup>1</sup>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• WO B Sociale geografie en planologie (croho 56838)</li> <li>• WO B Aardwetenschappen (croho 56986)</li> <li>• WO B Aarde en economie (croho 50668)</li> </ul>
Leraar Economie, Bedrijfseconomie en Algemene Economie	MB	<ul style="list-style-type: none"> <li>• geen</li> </ul>
	MV <sup>1</sup>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• geen</li> </ul>
Leraar Biologie	MB	<ul style="list-style-type: none"> <li>• HBO B Toegepaste Biologie (croho 30009)</li> <li>• WO B Biologie (croho 56860)</li> </ul>
	MV <sup>1</sup>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• HBO B Toegepaste Biologie (croho 30009)</li> <li>• WO B Biologie (croho 56860)</li> </ul>
Leraar Duits	MB	<ul style="list-style-type: none"> <li>• WO B Duitse taal en cultuur (croho 56805/06805)</li> </ul>
	MV <sup>1</sup>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• WO B Duitse taal en cultuur (croho 56805/06805)</li> </ul>
Leraar Engels	MB	<ul style="list-style-type: none"> <li>• WO B Engelse taal en cultuur (croho 56806/06806)</li> </ul>
	MV <sup>1</sup>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• WO B Engelse taal en cultuur (croho 56806/06806)</li> </ul>
Leraar Frans	MB	<ul style="list-style-type: none"> <li>• WO B Franse taal en cultuur (croho 56808/06808)</li> <li>• WO B Afstudeerrichting Frans vd opl. Romaanse talen en culturen (croho 56074)</li> </ul>
	MV <sup>1</sup>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• WO B Franse taal en cultuur (croho 56808/06808)</li> <li>• WO B Afstudeerrichting Frans vd opl. Romaanse talen en culturen (croho 56074)</li> </ul>
Leraar Fries	MB	<ul style="list-style-type: none"> <li>• WO B Friese taal en cultuur (croho 56012)</li> </ul>
	MV <sup>1</sup>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• WO B Friese taal en cultuur (croho 56012)</li> </ul>
Leraar Geschiedenis	MB	<ul style="list-style-type: none"> <li>• WO B Geschiedenis (croho 56034)</li> </ul>
	MV <sup>1</sup>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• WO B Geschiedenis (croho 56034)</li> </ul>
Leraar Gezondheidszorg	MB	<ul style="list-style-type: none"> <li>• geen</li> </ul>
	MV <sup>1</sup>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• geen</li> </ul>
Leraar Maatschappijleer	MB	<ul style="list-style-type: none"> <li>• geen</li> </ul>
	MV <sup>1</sup>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• geen</li> </ul>
Leraar Natuurkunde	MB <sup>2</sup>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• HBO B Technische natuurkunde (croho 34268)</li> <li>• WO B Natuurkunde (croho 50206)</li> <li>• WO B Natuur- en sterrenkunde (croho 56984)</li> <li>• WO B Technische natuurkunde (croho 56962)</li> <li>• WO B Medische natuurwetenschappen (croho 50800)</li> <li>• HBO B Chemie (croho 34396/04186)</li> <li>• HBO B Applied science met scheikunde (croho 30008)</li> <li>• HBO B Chemische technologie (croho 34275)</li> <li>• WO B Scheikunde (croho 56857/06857)</li> <li>• WO B Life science and technology (croho 56286)</li> <li>• WO B Scheikundige technologie (croho 56960)</li> <li>• WO B Molecular science technology (croho 59308)</li> <li>• WO B Biomedische technologie (croho 56226)</li> <li>• WO B Farmaceutische wetenschappen (croho 56989)</li> <li>• WO B Moleculaire levenswetenschappen (croho 59304)</li> </ul>

		<ul style="list-style-type: none"> <li>• WO B Biomedische wetenschappen (alleen met uitstroomprofiel Moleculaire levenswetenschappen) (croho 56990)</li> </ul>
	MV <sup>1</sup>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• HBO B Technische natuurkunde (croho 34268)</li> <li>• WO B Natuurkunde (croho 50206)</li> <li>• WO B Natuur- en sterrenkunde (croho 56984)</li> <li>• WO B Technische natuurkunde (croho 56962)</li> <li>• WO B Medische natuurwetenschappen (croho 50800)</li> </ul>
Leraar Nederlands	MB	<ul style="list-style-type: none"> <li>• WO B Nederlandse taal en cultuur (croho 56804/06804)</li> </ul>
	MV <sup>1</sup>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• WO B Nederlandse taal en cultuur (croho 56804/06804)</li> </ul>
Leraar Scheikunde	MB <sup>2</sup>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• HBO B Chemie (croho 34396/04186)</li> <li>• HBO B Applied science met scheikunde (croho 30008)</li> <li>• HBO B Chemische technologie (croho 34275)</li> <li>• WO B Scheikunde (croho 56857/06857)</li> <li>• WO B Life science and technology (croho 56286)</li> <li>• WO B Scheikundige technologie (croho 56960)</li> <li>• WO B Molecular science technology (croho 59308)</li> <li>• WO B Biomedische technologie (croho 56226)</li> <li>• WO B Farmaceutische wetenschappen (croho 56989)</li> <li>• WO B Moleculaire levenswetenschappen (croho 59304)</li> <li>• WO B Biomedische wetenschappen (alleen uitstroomprofiel Moleculaire levenswetenschappen) (croho 56990)</li> <li>• HBO B Technische natuurkunde (croho 34268)</li> <li>• WO B Natuurkunde (croho 50206)</li> <li>• WO B Natuur- en sterrenkunde (croho 56984)</li> <li>• WO B Technische natuurkunde (croho 56962)</li> <li>• WO B Medische natuurwetenschappen (croho 50800)</li> </ul>
	MV <sup>1</sup>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• HBO B Chemie (croho 34396/04186)</li> <li>• HBO B Applied science met scheikunde (croho 30008)</li> <li>• HBO B Chemische technologie (croho 34275)</li> <li>• WO B Scheikunde (croho 56857/06857)</li> <li>• WO B Life science and technology (croho 56286)</li> <li>• WO B Scheikundige technologie (croho 56960)</li> <li>• WO B Molecular science technology (croho 59308)</li> <li>• WO B Biomedische technologie (croho 56226)</li> <li>• WO B Farmaceutische wetenschappen (croho 56989)</li> <li>• WO B Moleculaire levenswetenschappen (croho 59304)</li> <li>• WO B Biomedische wetenschappen (alleen met uitstroomprofiel Moleculaire levenswetenschappen) (croho 56990)</li> </ul>
Leraar Wiskunde	MB	<ul style="list-style-type: none"> <li>• HBO B Bedrijfskunde (Toegepaste wiskunde) (croho 35168)</li> <li>• WO B Wiskunde (croho 56980)</li> </ul>
	MV	<ul style="list-style-type: none"> <li>• HBO B Bedrijfskunde (Toegepaste wiskunde) (croho 35168)</li> <li>• WO B Wiskunde (croho 56980)</li> </ul>
Leraar Omgangskunde	MB	<ul style="list-style-type: none"> <li>• HBO B Toegepaste psychologie</li> <li>• HBO B Social Work (SPH/MWD)</li> <li>• HBO B Culturele en Maatschappelijke vorming (CMV)</li> <li>• Master Psychologie</li> </ul>
	MV <sup>1</sup>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• geen</li> </ul>

MB module Basis vakgebied leraar XX

MV module Verdieping vakgebied leraar XX

<sup>1</sup> Validering met uitzondering van de landelijke kennisbasistoets.

<sup>2</sup> De opleidingen leraar natuurkunde en leraar scheikunde hebben een gemeenschappelijke module basis vakgebied, waardoor met de genoemde getuigschriften de module basis vakgebied voor beide opleidingen standaard gevalideerd kan worden.

